

Zomaar wat zwerven:

VEERE, DROMEN EN DOEN

Door Bert Garthoff

Zo dik is de toren, dat er een heel hotel in gevestigd is. Een hotel met achttien kamers, met een eigen restaurant en met al wat er zo aan een hotel te pas komt. Met meer zelfs. Waar hebben de hotelkamers zulke armdikke deuren van het zwaarste eikenhout? Waar wast men zijn handen aan een hedendaags fonteintje, maar met uitzicht door een tapse schietspleet in een muur, dikker dan het hele handenwasvertrekje breed is?

De Campveerse Toren heet het hotel. En lang vóór er een hotel in kwam, heette die toren ook al zo. Omdat van zijn stoere voet het veer afvoer van Kamperland.

Als u nu in gedachten de kaart opslaat in de buurt van de stad Kampen, dan bent u er verscheidene kaartbladen naast. Het Kamperland is geen stuk van Overijssel, maar van een Zeeuws eiland. De westelijke kop van Noord-Beveland is het. Verzoeken dus het woordje eiland weer door te strepen, want Noord-Beveland is dat niet meer. Sinds in 1960 de Katse Dam gereed kwam, zit het daarmee vast aan Zuid-Beveland, dat zelf door middel van de Kreekrakdam al bijna een eeuw eiland-af is. Bovendien is in 1961 nog een andere dam, een zware zeedam, voor vastlegging van Noord-Beveland aan Walcheren komen zorgen. En voor de naderende afdanking van het Kamperveer. Motorrijder en fietser, die daar tot dusver nog gebruik van maakten, rijden nu over die nieuwe damweg, als ze van Walcheren naar Kamperland moeten.

Voor wie dat zo, in die Campveerse Toren aan een raamtafel zittend, probeert te volgen in een rustige gedachtengang, gaat het allemaal wel heel snel. Te snel eigenlijk. Zo'n tafel staat in een nis tussen metersdikke muurdammen. Het hoge raam geeft uitzicht op het wijde Zeeuwse water, dat recht onder het raam tegen de muurvoet klotst en dat heel in de verte overgaat in de lage kustlijn van het Kamperland. Dat eens een zelfstandig eiland was in het woelige bestaan van onze Zeeuwse archipel, en dat eenmaal peet stond voor deze toren en voor dit verdwijnende veer. „Onrendabel” zegt nu de twintigste eeuw ertegen. „Levensader voor ons gewest” of iets dergelijks moet er in toenmalige bewoordingen tegen gezegd zijn in de elfde of twaalfde eeuw, toen de Heren van Borssele vonden dat hier een veer moest komen.

Tussen vinden en doen was voor de Borsseles één stap. Zij stichtten hun veer en zij zorgden voor een zodanige sterkte van het afvaartpunt, dat er al gauw een kleine nederzetting groeide. Logisch dat die zijn naam aan het veer ontleende. „Bij het veer” zei men eenvoudig. In de taal van toen: Ter Veere. Met het groeien van de nederzetting kromp de naam iets in. Veere werd het.

Veere is het nog steeds. In Veere staat die Campveerse toren en in Veere zitten we aan die hoteltafel tussen die muur, waarvan de sterkte nog op het geweld is berekend dat de Borssseles verwachtten van hun tegenstrevers. Op het halve geweld, moet er eigenlijk bij, want deze Campveerse toren is er één van de twee. Zelf staat hij op de zuidelijke hoek van het oostwaarts gerichte Veerse haventje. Op de overhoek heeft ook zo'n halfronde toren gestaan. Lang geleden is die gesloopt. Voor de liefhebbers van al wat oud en mooi is wel jammer, maar de kastelein in de overgebleven toren is er minder rouwig om. Als unicum laat zich dat wat hij te bieden heeft beter verkopen dan met een copie ervan vlak naast de deur.

Moeite om aan gasten te komen heeft hij overigens niet. Er zijn er veel die Veere weten te vinden. Het is de laatste jaren zó bekend geworden als Het Dode Stadje, dat het er des zomers leeft van de toeristen. Het verdwijnen van de vissersschepen, die het Noordbevelandse Colijnsplaat als thuishaven gekregen hebben sinds die nieuwe dam het oude Veere van de zee heeft afgesloten, heeft de drukte in vakanties en op mooie voorjaarsdagen niet minder gemaakt. Voor hun rustige getjaker en voor het kalme bedrijfje van de visafslag is het luidere gedoe van rondvaarten en excursies naar de Deltawerken in de plaats gekomen. Nee, aan zeer hoorbare belangstelling heeft het stille Veere geen gebrek.

Het is Veere gegund. Het heeft al zo heel vele jaren hier gelegen zonder iets voor zichzelf te vragen. Jaren waarin het werkelijk gestorven scheen en er weinig anders woonde dan de stilte zelf. En de herinnering aan wat het eens geweest was, nog veel vroeger. Grootste, machtigste stad van heel Zeeland. Van heel middeleeuws Holland en Zeeland. Van heel... och, misschien gaan we te ver in onze droom aan het Campveerse Toren-tafeltje. Misschien was Brugge toch machtiger. Misschien was Gent toen ook al groter dan Veere. Maar vergeet niet dat Veere in de veertiende eeuw een stad was van zestienduizend mensen. Twintigduizend zeggen sommigen zelfs. Twaalfduizend zeggen de voorzichtigen. In elk geval een stad die zich laat vergelijken met wat Amsterdam of Brussel nu zijn voor hun land. Hoewel zo'n vergelijking al niet meer opgaat zodra je die doortrekt. Amsterdam kan immers nooit de allergrrootste schepen van de wereld in zijn haven hebben. Veere had ze toen wel. Daar waar tot voor kort de Veerse en de Arnemuider garnalenvissers ~~meerden~~, daar legden eens de zeeschepen aan, die de ~~grootste~~ van hun tijd waren. Vooral om wol te halen. Wol die ~~toen~~ goud opbracht. Goud waarvan de kooplui en de scheepvaarders heel wat lieten rollen in Het Bordeauxse Oxhoofd en in De Hoorn des Overvloeds en in menig ander logement of herberg langs de kaai. Toen zou de kastelein van de Campveerse Toren op geen tien of twaalf concurrenten gekeken hebben.

Onvoorstelbaar als je nu uit diezelfde toren langs die kaai kijkt op een dag buiten de tijd van toerisme en rondvaarten. Dan is Veere helemaal het stille stadje dat het heet te zijn. Dan is het er niet stil zonder meer, maar héél stil. En dan wijkt gaandeweg het onvoorstelbare van wat er aan grote en grootse gebeurtenissen uit

(Vervolg van blz. 347)

Veeres geschiedenis bekend is, voor een wonderlijk gewaarworden van iets dat blijkbaar altijd in het speelgoedkleine stadje is blijven leven. Onzichtbaar voor wie er jolig doorheen fietst. Onhoorbaar voor wie niet de moeite neemt zijn automotor af te zetten en er eens wandelend rond te gaan of zich een raamplaatsje te zoeken in die Campveerse Toren. Maar voelbaar aanwezig voor wie wel die moeite neemt.

Dit is een fragment uit het charmante boek „Zomaar wat zwerven”, dat Bert Garthoff dezer dagen bij de uitgeverij Ploegsma te Amsterdam deed verschijnen (prijs geb. f 8,90). Wij zijn schrijver en uitgever erkentelijk voor hun toestemming, dit fragment in „Het Vogeljaar” te mogen opnemen. Een bespreking van het boek treft men elders in dit nummer aan.